

אורית-מלחמה ובעיותיה

פ. ה. בראיאן

על שיבושים בסיוע־אור־במהודק

ידוע מקומו של האויב — אך הרי לא תמיד יהיה זה כך.

אולם הבה ונגיה כי הללו יספיקו להבחין בשלה־בות־לוע של האויב ולאחר את עמדתו. מה תהינה הידיעות אשר יעבירו אותן למטוסים המסייעים, הטסים ממעל במהירות של מאות קילומטר רבים לשעה? האם נקודות־ציון לפי מפה? והרי מכירים אנו את הסרק שבהפצצה או בהתקפה ממכונות־יריה לפי נקודות ציון שבמפה בלבד, מבלי להביא בחשבון את המקרים בהם מצוי איזה עצם מזהה בולט, כגון בריכת מים, כנסיה, עיקולו של נהר וכד', (מקר מות אשר כל תותחן שפוי בדעתו ירחק מהם. על כל פנים כל תותחן או־יב), וניתן לראות על פני כל כיכר של אימונים טקטיים.

או שמא ציון־לפי־מפה בתוספת תיאור מילולי באמצעות טלפון־אלחוטי? ודאי שיש בכך משום שיפור, אולם ההצלחה מותנית אז בכך, שימצאו עצמיים בולטים שנקל להכירם מהאוויר, שאפשר יהיה לתת לטייסים הנחיה פשוטה מן הקרקע; במלים כגון: „היכול אתה לראות את ההשתפכות של הנחל או הנהר משמאלך? זה רק עתה עברת על פניו! הבט אחר רנית במקצת. מצאת? מצוין! המטרה היא 800 מ', בכיוון 120 מעלות מן ההשתפכות. בסמוך לו כחצי תריסר עצים שופפים. — היכול אתה להבחיןם? ועוד כיו"ב ציונים, המתבססים כמובן על ההנחה שהן המצין והן המודרך שניהם רואים את העצמים המסמנים את המטרה ואת שטח המטרה עצמה. אמנם, לעתים קרובות יקרה במלחמה שהשטח יחסר כל עצמים־מציינים בולטים; יתאר נא הקורא לעצמו כי הוא סוקר במבטו שטח רחבי־ידים. יבחר נא מהמון גדרות באיזה גדר, במרחק ק"מ או שנים — ואנא, יהרהר נא בכך כיצד יגדיר אותה גדר בהר דעתו לטייס הנמצא ק"מ מעל לראשו.

לעומת אלו מתייצבת השאלה בדבר שימוש בפגזי עשן, ע"י גייסות הקרקע, כדי לסמן למטוסים את עמדות האויב. יש להדגיש בכל לשון של הדגשה כי אין להשתמש בעשן אלא מתוך שילוב בפיקוח־האל־

הגורם הבולט ביותר בבעית הפעולה של כוחות־אוויר למול כוחות־קרב שעל הקרקע הנו „בלתי־היראותם" היחסית של האחרונים. נסיון מפליא הוא, לראשונה, לגלות תוך טיסה מעל הקרב המתחולל למטה כי על אף ידיעת השטח ותנחותם של כוחות־נו־אנו — אין אתה מסוגל לגלות מראהו של איש אחד, של תותח, או כלי רכב יחיד. אין כלל לגלות בשטח את בערך 800 החלקיקים הקטנים, המהוים גדוד־רגלים, שעה שהם פזורים על פני כמה מאות מטרים לאורך ולרוחב; ובעזרת הסוואה מועטת והסתגלות־מה אל הסביבה הטבעית ניתן ל„המיס" בתוך מראה־הנוף אפילו תותח־שדה וטנקים. רוב האנשים אינם מעריכים כראוי את הקושי שבהבחנת עצמים קטנים שעל פני הקרקע (גודלו של תותח־השדה הוא כ־1.5 מ' על 3; של טנק — כ־4.5 על 2.5). פרט לעיניו, הטייס אינו מצויד בשום אמצעי אב־חנה; וניתן לומר כי איש־רגלים או איש־טנקים מנרסה, בעל ידיעה רבה יותר בקריאת מפה ובהתמצאות „אחרי מה לחפש", התמצאות הנובעת מנטייתו הטקטית, יקדים להבחין במטרות קרקע קטנות מכפי שיעשו זאת אנשי צוות האוויר. רבים מהטייסים הרעוסקים בסיוע־מהודק, תצפית־קרקע והצנחת אספקה יוכלו להעיד כי לא רק מטרות מוסוות הנן קשות לאיתור (אפילו ביום בהיר ונוח ועם מפה מדויקת) אלא אף מטרות ידידותיות, העושות הכל על מנת למשוך אליהן את תשומת לבו של הטייס. ע"י סימני־עשן, פרישת יריעות־קרקע צבעוניות, או אף, נאמר, 200 אנשים רעבים וזועקים המגופפים ביאוש גובר והולך בכוכביהם...

*

בעיה שנייה, שהיא תולדתה של הראשונה, הרי היא: „כיצד תוכל היחידה המסתיעת לכוון את המסייעים־המעופפים עד אל המטרות שהן בלתי־נראות להם?" במלים אחרות, בעית הפיקוח. הצגת השאלה מניחה, כמובן שליחידה המסתיעת עצמה

• רשימה זו, בעלת אופי דיסקוסיוני מובהק, הופיעה בדו־הירחון „כוחות לוחמים" (בריטניה), ביוני 1949.

חוטני. כי הרי ברוב צורות הקרב תמצאנה ממילא תמרות עשן שונות פזורות על פני השטח, ובכוחה אף של נשיבת-רוח קל לפזר עד מהרה פגזי עשן עד היותו ערפיליות מטושטשת. והאויב הנבון העירני, תחת לספוק כפיים ולקונן: — „סיוע־אוויר עלינו! אויה לנו, הושמדנו!“ — אפשר אפילו כי הוא עצמו יטיל מספר פגזי עשן במרחבי הנוף כאמצעי להסעיה ולהסחה. סיכומן של המסיבות הללו אפשר ויעלה לפני עיניו של הטייס תמונה מבלבלת בתכלית, ואז יתכן כי לא זו בלבד שהפצצות תהיה בלתי מדויקת ובלתי תכליתית אלא, אפשר אף כי יצלול וישלח את מטען פצצותיו על ראש הכוחות הידידותיים גר פם; ותוצאה כזו איננה „נדירה“ כלל ועיקר, אכן, יהיה פגזי עשן בעל-ערך כלשהו בתורת מציין-מטרה — רק אם יזוהה ע"י הטייס ברגע בו יתהווה.

בשלהי מלחמת העולם השניה הונהגה שיטת-שיי מוש בקציני-חיל-אוויר רכובים בגיפיים ומצוידים באלחוט, אשר בהיותם נספחים ליחידות-הקרקע (לעתים אף ליחידות בגדל של פלוגה) שימשו כפקריי-האש האוירית המופעלת בסיוע־במהודק. אך עם כל היותו של נסיון זה מאלף ביותר — הרי בשל חוסר הידיעה כיצד להשתמש בו, יש והפכוהו רק לשלב-ביניים נוסף בסולם-השלבים אשר דרך „צוארי-הבקבוק“ שלו היו צריכים לעבור הן הקריי-אות-סיוע והן הפקודות לביצוע. והלא את זאת ניתן להשיג רק באמצעות ליווי-דברים שוטף, באלחוט, ע"י נציג גייסות הקרקע מעין הדוגמא שלהלן; — „עתה היכון וצפה לנפק־העשן הבא. — לא ראית אותו? עוד שנים הגם בדרך. — הגה האחד. והנה האחר הסמוך אליה, ההבחנת באלה? יפה! המטרה היא כ־200 מ' מהם מזרחה“.

הרי שאין לראות את סימון המטרות ע"י פגזי עשן כדרך בפני עצמה אלא כאמצעי החייב להשתלב בהדרכה מתמדת באמצעות האלחוט. מטיבו של הסיוע־במהודק הוא, כי אשם של המטוסים מכוונת אל משהו הנראה לאנשי צוות-האוויר, כישוב שכמעט ואין בו תושבים והוא „חסר חיים“; ועל-כן, אם לא ינתן לגייסות הקרקע הנתמכים לפקח על פעולת המטוסים ולכוונה, הרי רובה של עצמת האש, ואולי אף כולה תבוזבז ללא תועלת על מרחבי חבל הארץ שמסביבה, ופרושם של „האמצעים לפקח ולכוון“ אי-ננו רק רשת-אלחוט ושימוש בעשן — אלא, וקודם כל, עמדת-הצפית על הקרקע, אשר ממנה ניתן לראות את שטח האויב; — כי אין אתה יכול לספר לאחרים דבר אשר אינך יודע אותו בעצמך. במידה שחסר אותו פיקוח מחמיר של יחידותינו

הקדומניות הנמצאות בשטח — אותם החבריה אשר האויב מרביץ בהם באשו — עלולות משימות הסיוע־המהודק להתנון עד להיותן מין הטחת יריות סתם על פני אזורים אשר סומנו על המפה בחדר התדריי-כים בטרם המריאו המטוסים; הסכנות שבאורת פעולה כזה הופגנו למדי במהלכה של מלחה"ע השניה ע"י הפצצותינו המרובות על גייסותינו אנו. על הבזבוז ובלתי-התכליתיות שבאורה פעולה זה, ניתן היה לעמוד ע"י חקר התצלומים של מהלומות-מן האוויר שצולמו אח"כ והדו"חות של גייסות-הקרקע אשר הומצאו לאחר המעשה. והרי דוגמה: שטח המטרה (סומן בתורת ציוני-מפה), הוא עמדה בת 400 מ' על 400 מ' בערך, אשר הכילה כוחות אויב בעצמת בטליון בערך בתוספת מספר תותחי-שדה. אחוז הפצצות אשר נפלו בתוך שטח המטרה — החלק הששי. ה„החטאות“ המרוחקות ביותר — כק"מ וחצי ממנו. אבידות האויב, במידה שהיה בידי חיל-הרגלים אשר תפס לבסוף את אותה העמדה לגלות — אפס, או משהו הקרוב מאוד לזה.

בשלהי מלחה"ע השניה הונהגה ב R.A.F. מעין פשרה בין צרכי הסיוע־במהודק של גייסות-הקרקע לבין אירצונם הטבעי של הטייסים להיות נתונים למרותם של מפקדי הגייסות-הנתמכים ולהשלח ע"י הללו למשימות כבזירתם. אירצון זה נתגלה הן בכוחות האוויר הבריטיים, והן בכוחות האוויר האמריקאיים, משנתבעו הטייסים לפעול בתפקידי הסיוע־במהודק.

ערכו של הסיוע מאוויר — מהו ?

ערכו האמיתי של סיוע־אוויר-מהודק, המופנה נגד יחידות-לוחמות של האויב, הוא בתורת ארטילריה מעופפת בעלת ניידות גבוהה מאד, אשר ניתן להטיי לה לקרב ביתר מהירות מאשך את סוללות-השדה כפותות-הדרכים. בטור „החובה“ של צורת סיוע זה, יש לרשום את אי-דיוקה המדהים, לעתים, של אש המטוסים ואת מחירה העצום בכוח אדם, בכסף וב-תחמושת כאחד. — אם נערוך השוואה, על יסוד התוצאות שהושגו, עם אש הארטילריה המדויקת והזולה יחסית, יתברר כי סקוורונים שלמים של מטוסים מנסיים בוקר שלם, וחוזרים ומנסיים להפציץ בית-חזה — וללא הצלחה, והפצצה האחרונה בנופ-לות — יתכן שהמרחק בינה לבין המטרה אינו קטן משל הפצצה הראשונה. בעוד שסוללות-שדה ה-מטוחות את אשן מבסיס-שליקבע, כמעט ודאי כי היו פוגעות באותה מטרה עצמה.

באם נוקטים את האורח הנכון של פיקוח וניצוח

יש ביכולתו של סיוע־אוי־מהודק להפעיל צורה מסוימת של עצמת אש כבדה, תוך תועלת גלויה לעין, לעזרתו של חיל־הרגלים בעל זין קל או של כוחות שריון. אך אין להבחין באותה מידה של תועלת כאשר משתמשים בו לסייע לחיל שהוא עצמו מצויד גם בכלי־זין כבדים ומדויקים ביותר — כגון ארטי־לריה או אניה מאניות צי־המלחמה*.

דומה כי אותן ההשגות המפורזות לגבי מידת התכליתיות שבסיוע־אוי־מהודק עורן שליטות גם היום ושליטתן היא גם ב„חלונות גבוהים“. כמובן מאז ומתמיד היו לסיוע־אוי־יתרונות מרובים; מבחינת פרסומת הוא מרבה־רעש ורבו־רושם, וכרוכות בו אפשרויות גדולות לצילום ואף לקולנוע. ככל נוסע שאינו אלא באַלאַסט (ובעל הרשימה שימש עצמו בתור שכזה) ועשרות עשרות של כתבי־מלחמה א־פ־שר כי יתלוו תוך נוחות אל טיסת „סיוע־מהדק“, בידעם כי בעוד שעה ימצאו כבר במבטחיה של המסעדה שבתחנת חיל־אוי־ר, מוכנים ומזומנים לשגר לעולם כולו את הנצורות אשר ראו עיניהם. אך שום „נוסע שהוא בגדר באַלאַסט“ או כתב־מלחמה, לא נתלווה מעולם אל כיתות ההסתערות של הרגלים; אל אותן הכיתות שכעבור יומים תמימים עוד אפשר היה ודאי למצוא אותן כשהן זוחלות על גחוניהן, מתפתלות כתולעים, במעלה תעלה מבודדת, תחת אש נמרצת, — אל מול מכונת־יריה אויבת היררה בה את אשה בטרם עוד יבין האויב (מאחר שבזמן האחרון לא היתה לו הזדמנות לעמוד על מצב הדב־רים מתוך העתונות) כי הוא חוסל ומת...

אין זה סימן טוב לקראת מבצעים־שבעתיד באם אנו מוצאים כי מוסף עדיין להתקיים מצב של הער־כה לקריה בנוגע ליכולתו הממשית של סיוע־אוי־מהודק, ויתכן כי הרמה של שיתוף הפעולה קרקע־

אוי־ירדה אצלנו (הכוחות הבריטיים) למטה ממה שהיה מצוי ב־1945, „בשנות המלחמה האחרונות היו בנמצא בתוכנו לפחות „צבאות פרטיים“ אחדים, ולהם „חילות אוי־ר פרטיים“ משלהם, אשר, בהיותם גופים אחידים עמדו יחידות־האוי־ריה שלהן ישירות לשריון תם של הגייסות הלוחמים, והצליחו להביא את ענין הפיקוח על סיוע־אוי־ר למדרגה של מלאכה־מושלמת. אולם מבני־צבא אלה שהוקמו לצרכי שעת־המלחמה בלבד, הרי פורקו מזמן ואינם עוד.

המסקנות המעשיות מהן? — קצין הרגלים או קצין־השריון שבאזור הקרבות הוא האיש המתאים ביותר להיות האחראי לניהולו, כיוונו ובקרתו של סיוע־אוי־ר במהודק. אם רוצים לקצור את מלוא־הת־עלת ממשק מסייע זה, ולהמנע מחזרה על הדוגמאות של בזבוז־המאמץ שבמלחמה, חייבים כל קציני הצבא הלוחמים להיות מאומנים לפקח — ע״י אלחוט־דיבור ובאמצעות עשן — על ביצועה של מהלומת־אוי־ר. ואין צורך לכך בשום תכנית־אימון או ציוד מורכבים ביותר. קצין שהתנסה פעמים או שלוש „להצמיד“ מטוס למלוי משימות (נאמר, סה״כ 15 דקה) ידע תמיד את המלאכה ויחוש את הבטחון הדרוש.

מכשיר האלחוט המטלטל אשר לרגלים, בעל הטוח של 40–30 ק״מ, יספיק לדרישות הקשר־הישיר, כיון שממילא לא יופעל אלא כשישמע רעשו של המטוס. יחד עם זאת תהיה הכרחית „האחודה־הד־דית“ — של רשת האלחוט של המטוסים ושל גייסות־הקרקע; ומעל לכל יהיה הכרח בהאחדה של נו־הג־האלחוט (התהליך).

המטרה היא שכל קצין, החל במ״מ רגלי או מ״מ שריון, יהיה מסוגל לשמש כבקר־בכוח של „מהלומת־אוי־ר“ (ממש כשם שהדבר נעשה לגבי בקרה ארטי־לרית) — ולעומת זאת הכרחית הרחבת ידיעותיו הטקטיות של קצין אוי־ר — באשר לטקטיקה של גייסות קרקע. — אזי יתכן כי נשק של סיוע־אוי־מהודק יוכל להתפתח עד להיותו סף־חד שדקירתו מכוונת בדיוק, תחת שמשו כאלה שמנופפים בה אנה ואנה, ללא חשבון וללא תכלית.

* אכן, דומה כי בעל הרשימה הגדיש כאן את סאת בקרתו לגבי גילויי יכולתם של כוחות־אוי־ר; אפשרויות שיתוף הפעולה המועיל בין כוחות אוי־ר, המותאמים לתפ־סידם, לבין גורמי־קרב מהסוגים שהוא מציין כאן — הן כידוע מרובות, אם גם פחות מובהקות מאשר הסיוע לרג־לים ולשריון. — ה מ ע.